Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

15. listopadu 2018 *

„Řízení o předběžné otázce – Nařízení (ES) č. 1008/2008 – Článek 2 bod 18 – Článek 23 odst. 1 – Doprava – Společná pravidla pro provozování leteckých služeb v Evropské unii – Informace – Uvádění konečné ceny, jež má být zaplacena – Zahrnutí leteckého tarifu do konečné ceny, jež má být zaplacena – Povinnost uvádět letecké tarify v eurech nebo v národní měně – Volba relevantní národní měny – Hraniční určovatele“

Ve věci C-330/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) ze dne 27. dubna 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 2. června 2017, v řízení

Verbraucherzentrale Baden-Württemberg eV

proti

Germanwings GmbH,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda Soudního dvora vykonávající funkci předsedy pátého senátu, F. Biltgen (zpravodaj) a E. Levits, soudci,

generální advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. dubna 2018,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Verbraucherzentrale Baden-Württemberg eV B. Stillnerem, Rechtsanwalt,

– za Germanwings GmbH P. Baukelmannem a N. Tretterem, Rechtsanwälte,

– za Evropskou komisi W. Möllsem a F. Wilmanem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 28. června 2018,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 2 bodu 18 a čl. 23 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 ze dne 24. září 2008 o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb ve Společenství (Úř. věst. 2008, L 293, s. 3).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi společností Germanwings GmbH a Verbraucherzentrale Baden-Württemberg eV (sdružení na ochranu spotřebitelů spolkové země Bádensko-Württembersko, Německo) ve věci leteckých tarifů uváděných Germawings v librách šterlinků u letu z Londýna (Spojené království) do Stuttgartu (Německo).

Právní rámec

3 Bod 16 odůvodnění nařízení č. 1008/2008 zní následovně:

„Zákazníci by měli mít možnost účinně srovnávat ceny leteckých služeb různých leteckých společností. Proto by vždy měla být udávána konečná cena, kterou má zákazník za letecké služby ze Společenství zaplatit, včetně všech daní a poplatků. Letečtí dopravci Společenství se rovněž vyzývají, aby uváděli konečnou cenu svých leteckých služeb ze třetích zemí do Společenství.“

4 Článek 1 tohoto nařízení, nadepsaný „Předmět“, v odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení upravuje vydávání licencí leteckým dopravcům Společenství, právo leteckých dopravců Společenství provozovat letecké služby uvnitř Společenství a stanovování cen leteckých služeb uvnitř Společenství.“

5 Článek 2 uvedeného nařízení, nadepsaný „Definice“, mimo jiné stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

[…]

18) ‚leteckými tarify‘ ceny vyjádřené v eurech nebo v národní měně, které se platí leteckým dopravcům, jejich zástupcům nebo jiným prodejcům letenek za přepravu cestujících a jakékoliv podmínky pro použití těchto cen, včetně odměn a podmínek nabízených zástupcům a jiným pomocným službám.“

6 Článek 22 téhož nařízení, nadepsaný „Volná tvorba cen“, v odstavci 1 stanoví:

„Aniž je dotčen čl. 16 odst. 1, stanovují letečtí dopravci Společenství a na základě vzájemnosti letečtí dopravci třetích zemí letecké tarify a letecké sazby pro letecké služby uvnitř Společenství volně.“

7 Článek 23 nařízení č. 1008/2008, nadepsaný „Informace a zákaz diskriminace“, stanoví v odstavci 1:

„Letecké tarify a letecké sazby za letecké služby z letiště nacházejícího se na území členského státu, na nějž se vztahuje Smlouva, které jsou dostupné veřejnosti, musí obsahovat při nabídce nebo zveřejnění v jakékoliv podobě, včetně prostřednictvím internetu, použitelné podmínky. Konečná cena, jež má být zaplacena, musí být vždy uvedena a zahrnuje použitelný letecký tarif nebo leteckou sazbu, jakož i všechny uplatnitelné daně, poplatky, přirážky a platby, jež jsou nevyhnutelné a předpokládané v okamžiku zveřejnění. Kromě konečné ceny se uvedou alespoň tyto údaje:

a) letecký tarif nebo letecká sazba;

b) daně;

c) letištní poplatky a

d) další poplatky, přirážky nebo platby, jež souvisí například s bezpečností nebo palivem,

pokud položky uvedené v písmenech b), c) a d) byly připočteny k leteckému tarifu nebo letecké sazbě. Volitelné příplatky se sdělují jasným, průhledným a jednoznačným způsobem na počátku každé rezervace a cestující je přijímají na základě projevu vůle.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

8 Germanwings je leteckým dopravce se sídlem v Německu.

9 Počátkem září 2014 rezervoval zákazník nacházející se v Německu na internetové stránce www.germanwings.de provozované Germanwings let z Londýna do Stuttgartu.

10 Na této stránce byla cena letu uvedena jen v librách šterlinků. Kromě toho v návaznosti na rezervaci uvedeného letu obdržel zákazník fakturu, na které byly uvedeny tato cena letu a další náklady v librách šterlinků.

11 Vzhledem k tomu, že Verbraucherzentrale, kterému uvedený zákazník předal tyto informace, mělo za to, že toto jednání je nekalým jednáním a že ceny měly být uvedeny v eurech, podalo k Landgericht Köln (zemský soud v Kolíně nad Rýnem, Německo) žalobu proti Germanwings znějící na zdržení se tohoto jednání, které tento soud vyhověl.

12 Germanwings podala odvolání proti rozhodnutí tohoto soudu k Oberlandesgericht Köln (vrchní zemský soud v Kolíně nad Rýnem, Německo), kterému bylo vyhověno z důvodu, že nařízení č. 1008/2008 nezakazuje, aby letečtí dopravci uváděli letecké tarify v jiné měně než v eurech.

13 Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), kterému byl podán opravný prostředek „Revision“ proti rozsudku o odvolání, má za to, že řešení sporu v původním řízení závisí na výkladu čl. 23 odst. 1 a čl. 2 bodu 18 nařízení č. 1008/2008.

14 Předkládající soud si zaprvé klade otázku, zda čl. 23 odst. 1 tohoto nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že pokud u letů uvnitř Společenství nejsou letecké tarify uvedeny v eurech, musí být vyjádřeny v konkrétní národní měně nebo, zda letečtí dopravci mohou volně zvolit národní měnu, která je v tomto ohledu relevantní.

15 Předkládající soud uvádí, že tvrzení, že letečtí dopravci si mohou volně zvolit národní měnu, v níž uvádějí letecké tarify, je *a priori* podpořeno neexistencí povinnosti uvádět letecké tarify v konkrétní národní měně, která by vyplývala z čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008, a také zněním čl. 22 odst. 1 uvedeného nařízení, který stanoví, že letečtí dopravci v zásadě volně stanovují letecké tarify a letecké sazby pro letecké služby uvnitř Společenství. Předkládající soud má však za to, že pokud by byl svěřen leteckým dopravcům takový prostor pro uvážení, byl by ohrožen cíl nařízení č. 1008/2008, kterým je v souladu s jeho bodem 16 odůvodnění umožnit zákazníkům účinně srovnávat ceny leteckých služeb různých leteckých společností.

16 Zadruhé, pro případ, že Soudní dvůr by měl za to, že pokud nejsou letecké tarify vyjádřeny v eurech, musí být uvedeny v předem určené národní měně, se předkládající soud zabývá výkladem pojmu „národní měna“ uvedeném v čl. 2 bodě 18 uvedeného nařízení zejména v případě, kdy letecký dopravce, který má své sídlo v členském státě nabízí na internetu zákazníkovi let a místo odletu se nachází na území jiného členského státu, jehož měnou není euro.

17 Podle předkládajícího soudu existuje několik národních měn, které mohou být v tomto ohledu relevantní, a sice měna, která je zákonným platidlem v členském státě, na jehož území je letecký dopravce usazen, měna, která je zákonným platidlem v členském státě, v němž se nachází zákazník, ta, na kterou odkazuje „doména nejvyššího řádu internetových stránek, na kterých je zveřejněna nabídka leteckého dopravce“, nebo měna, která je zákonným platidlem v členském státě místa odletu dotčeného letu.

18 Předkládající soud má za to, že volba měny, která je zákonným platidlem členského státu místa odletu dotčeného letu, je nejvíce v souladu s cílem sledovaným nařízením č. 1008/2008. Uvádí kromě toho, že praxí leteckých dopravců je používání této měny. Soudní dvůr však podle tohoto soudu v tomto ohledu dosud nerozhodl.

19 Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být letecké tarify za letecké služby uvnitř Společenství, které mají být uváděny podle čl. 23 odst. 1 druhé a třetí věty nařízení č. 1008/2008, vyjádřeny v konkrétní národní měně, pokud nejsou vyjádřeny v eurech?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku:

V jaké národní měně mohou být vyjádřeny tarify uvedené v čl. 2 bodě 18 a v čl. 23 odst. 1 druhé a třetí větě nařízení č. 1008/2008, jestliže letecký dopravce usazený v členském státě (v tomto případě v Německu) nabízí a propaguje směrem k spotřebiteli na internetu leteckou službu s místem odletu v jiném členském státě (v tomto případě ve Spojeném království)?

Je v této souvislosti relevantní, že k nabídce je využívána internetová adresa s národní doménou nejvyššího řádu (v tomto případě www.germanwings.de), která odkazuje na členský stát sídla leteckého dopravce, a že spotřebitel se nachází v tomto členském státě?

Je relevantní, že všichni letečtí dopravci nebo jejich převážná většina uvádějí dotčené ceny v národní měně platné v místě odletu?“

K předběžným otázkám

20 Podstatou otázek předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je, zda čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008 ve spojení s čl. 2 bodem 18 tohoto nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že při uvádění leteckých tarifů leteckých služeb uvnitř Společenství mohou letečtí dopravci, kteří tarify nevyjádří v eurech, tyto uvádět v jakékoli národní měně podle své volby. V případě záporné odpovědi se předkládající soud snaží zjistit, zda v takové situaci, jako je situace, o kterou se jedná v původním řízení, v níž letecký dopravce usazený v členském státě, jehož měnou je euro, nabízí na internetu leteckou službu s místem odletu, které se nachází v jiném členském státě, jehož měnou není euro, mohou být letecké tarify, které nejsou vyjádřeny v eurech, uvedeny v měně, která je zákonným platidlem v posledně uvedeném členském státě.

21 Za účelem odpovědi na tyto otázky je třeba připomenout, že čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008 stanoví, že pokud letečtí dopravci nabízejí letecké služby z letiště nacházejícího se na území členského státu, musí vždy uvést konečnou cenu, jež má být zaplacena, která zahrnuje mimo jiné letecký tarif. Dále čl. 2 bod 18 tohoto nařízení, který definuje pojem „letecké tarify“ jako ceny, které se platí leteckým dopravcům, jejich zástupcům nebo jiným prodejcům letenek za přepravu cestujících a jakékoliv podmínky pro použití těchto cen, včetně odměn a podmínek nabízených zástupcům a jiným pomocným službám, stanoví, že tyto ceny jsou vyjádřeny „v eurech nebo v národní měně“.

22 Znění těchto ustanovení však neobsahuje žádné upřesnění, pokud jde o národní měnu, v níž musí letečtí dopravci uvádět letecké tarify, jestliže je tito dopravci nevyjádří v eurech.

23 V tomto kontextu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že pro výklad ustanovení unijního práva je třeba zohlednit nejen jeho znění, ale i jeho cíle sledované právní úpravou, jehož je součástí, jakož i genezi této právní úpravy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. července 2018, E LATS, C-154/17, EU:C:2018:560, bod 18 a citovaná judikatura).

24 Co se týče cílů sledovaných čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008 ve spojení s čl. 2 bodem 18 uvedeného nařízení, jak z nadpisu tohoto prvního ustanovení tak z jeho obsahu jasně vyplývá, že jeho cílem je zejména zajistit informovanost a transparentnost, pokud jde o ceny za letecké služby z letiště nacházejícího se na území členského státu, a přispět tedy k zajištění ochrany zákazníka využívajícího tyto služby (rozsudek ze dne 6. července 2017, Air Berlin, C-290/16, EU:C:2017:523, bod 30 a citovaná judikatura).

25 Jak uvedl generální advokát v bodě 47 svého stanoviska, tato transparentnost cen umožňuje zajistit zdravější konkurenci mezi leteckými dopravci, neboť brání zejména tomu, aby někteří letečtí dopravci nabízeli na začátku transakce neúplnou cenu a doplnili různé příplatky těsně před jejím koncem.

26 Kromě toho bod 16 odůvodnění nařízení č. 1008/2008 uvádí, že zákazníci by měli mít možnost účinně srovnávat ceny leteckých služeb různých leteckých společností, a proto by vždy měla být udávána konečná cena, kterou má zákazník za letecké služby z letiště nacházejícího se na území Unie zaplatit, včetně všech daní a poplatků.

27 Z toho vyplývá, že cílem čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008 ve spojení s čl. 2 bodem 18 tohoto nařízení a ve světle jeho bodu 16 odůvodnění je zajistit transparentnost cen spočívající v tom, že všechny složky konečné ceny, jež má být zaplacena, k nimž patří také letecký tarif, jsou uváděny tak, že zajišťují nejen zdravější konkurenci mezi leteckými dopravci, ale také možnost zákazníka kdykoli účinně a úplně srovnat ceny udávané různými leteckými dopravci za stejnou službu. Cílem nařízení č. 1008/2008 je tedy zajistit, aby zákazník mohl posoudit, zda je konečná cena, jež má být zaplacena a kterou udávají různí letečtí dopravci za stejnou službu, vyšší nebo nižší.

28 Nelze přitom, než konstatovat, že tento cíl účinné srovnatelnosti cen by byl ohrožen, pokud by čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008 ve spojení s čl. 2 bodem 18 měl být vykládán v tom smyslu, že volba, kterou mají letečtí dopravci při určování měny, ve které uvádějí letecké tarify za letecké služby uvnitř Společenství, není žádným způsobem omezena.

29 Takový výklad by totiž měl za následek, že různí letečtí dopravci by případně mohli uvádět letecké tarify za stejnou službu v různých měnách, aniž by tyto měny měly souvislost s nabízenou službou nebo zákazníkem. Taková situace by mohla nejen být pro tohoto zákazníka zavádějící, pokud jde o cenu, kterou má skutečně zaplatit, ale kromě toho by vedla k tomu, že by pro něj bylo obtížnější účinně srovnat ceny udávané různými leteckými dopravci.

30 Co se týče geneze dotčených ustanovení, je třeba připomenout, že čl. 2 bod 18 nařízení č. 1008/2008 nahradil čl. 2 písm. a) nařízení Rady (EHS) č. 2409/92 ze dne 23. července 1992 o tarifech a sazbách za letecké služby (Úř. věst. 1992, L 240, s. 15; Zvl. vyd. 07/01, s. 427), který odkazoval na „ceny vyjádřené v ECU nebo v národní měně“.

31 V tomto ohledu je třeba uvést, že ECU nebyla národní měnou, nýbrž byla společnou košovou měnou, jejíž používání sloužilo jen k tomu, že obecně umožňovalo lepší srovnatelnost cen, takže skutečnost, že letečtí dopravci uváděli letecké tarify v ECU, umožnila usnadnit srovnání cen příslušnými zákazníky.

32 I když unijní normotvůrce nahradil pojem „ECU“ pojmem „eura“, takže čl. 2 bod 18 nařízení č. 1008/2008 svěřuje napříště leteckým dopravcům možnost zvolit si, zda uvádějí letecké tarify za letecké služby uvnitř Společenství „v eurech nebo v národní měně“, nic to nemění na tom, že se nezměnila logika, na které je založeno toto ustanovení.

33 Jak totiž zdůraznil generální advokát v bodě 32 svého stanoviska, z bodů 2 a 6 odůvodnění, jakož i z článku 2 nařízení Rady (ES) č. 1103/97 ze dne 17. června 1997 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura (Úř. věst. 1997, L 162, s. 1) a z bodu 2 odůvodnění a článku 2 nařízení Rady (ES) č. 974/98 ze dne 3. května 1998 o zavedení eura (Úř. věst. 1998, L 139, s. 1; Zvl. vyd. 10/01, s. 111) výslovně vyplývá, že od 1. ledna 1999 již ECU neoznačuje jednotku evropské měny a bylo nahrazeno eurem.

34 Euro musí být tudíž považováno za referenční měnu, jejíž používání leteckými dopravci pro účely uvádění leteckých tarifů může stejně jako ECU zajistit lepší srovnatelnost cen, a to tím spíše, že je měnou platnou v 19 z 28 členských států, a může být tedy známa velkému počtu osob.

35 V tomto kontextu nelze připustit, aby letečtí dopravci mohli tím, že si zvolí vyjádřit letecké tarify za letecké služby uvnitř Společenství v jiné měně než v eurech, ztížit, nebo dokonce v praxi znemožnit, srovnání cen dotčenými zákazníky, jinak by byl zásadně zpochybněn cíl účinné srovnatelnosti cen sledovaný čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008, a tudíž by toto ustanovení bylo zbaveno z velké části svého užitečného účinku.

36 V tomto ohledu je třeba dodat, jak uvádí generální advokát v bodě 64 svého stanoviska, že účinné srovnávání cen by bylo snadnější, pokud by letečtí dopravci uváděli letecké tarify v národní měně, která objektivně souvisí s nabízenou službou.

37 Z ustálené judikatury Soudního dvora přitom vyplývá, že místo odletu a místo příletu dotčeného letu musí být stejnou měrou považována za místa hlavního poskytnutí leteckých služeb (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. března 2018, flightright a další, C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, bod 68)

38 Národní měna, která je zákonným platidlem v členském státě, v němž se nachází místo odletu nebo místo příletu dotčeného, musí být tudíž považováno za místo, které úzce souvisí s nabízenou službou.

39 Z výše uvedeného vyplývá, že čl. 23 odst. 1 nařízení č. 1008/2008 ve spojení s čl. 2 bodem 18 tohoto nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že při uvádění leteckých tarifů za letecké služby uvnitř Společenství jsou letečtí dopravci, kteří nevyjádří tyto tarify v eurech, povinni si zvolit možnost uvádět je v národní měně, která objektivně souvisí s nabízenou službou. Tak tomu je zejména v případě měny, která je zákonným platidlem v členském státě, v němž se nachází místo odletu nebo příletu dotčeného letu.

40 V takové situaci, jako je situace, o kterou se jedná v původním řízení, kdy letecký dopravce usazený v členském státě, v němž je euro zákonným platidlem, nabízí na internetu leteckou službu s místem odletu dotčeného letu v jiném členském státě, v němž je zákonným platidlem jiná měna než euro, mohou být tedy letecké tarify, které nejsou vyjádřeny v eurech, uvedeny v měně, která je zákonným platidlem v posledně uvedeném členském státě.

K nákladům řízení

41 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 23 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 ze dne 24. září 2008 o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb ve Společenství ve spojení s čl. 2 bodem 18 tohoto nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že při uvádění leteckých tarifů za letecké služby uvnitř Společenství jsou letečtí dopravci, kteří nevyjádří tyto tarify v eurech, povinni si zvolit možnost uvádět je v národní měně, která objektivně souvisí s nabízenou službou. Tak tomu je zejména v případě měny, která je zákonným platidlem v členském státě, v němž se nachází místo odletu nebo příletu dotčeného letu.

V takové situaci, jako je situace, o kterou se jedná v původním řízení, kdy letecký dopravce usazený v členském státě, v němž je euro zákonným platidlem, nabízí na internetu leteckou službu s místem odletu dotčeného letu v jiném členském státě, v němž je zákonným platidlem jiná měna než euro, mohou být tedy letecké tarify, které nejsou vyjádřeny v eurech, uvedeny v měně, která je zákonným platidlem v posledně uvedeném členském státě.

Podpisy.